

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

JOSEPH BEUYS'UN 7000 MEŞE PROJESİNİN GREİMAS'IN
GÖSTERGEBİLİM ÇÖZÜMLEME YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

Derya ŞAHİN

Kübra Nur ARAT

Doç. Dr. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
sahin.derya@inonu.edu.tr

0000-0002-6814-898X

Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

37201205002@ogr.inonu.edu.tr

0000-0002-0085-8993

Atıf / Citation: Şahin, D. & Arat, K. N. (2022). Joseph Beuys'un 7000 Meşe projesinin Gerimas'ın göstergibilim çözümleme yöntemiyle incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (İNİJOSS), 11(1), 228-242. <https://doi.org/10.54282/inijoss.1077870>

<https://doi.org/10.54282/inijoss.1077870>

Öz

Bu çalışmada, çağdaş sanatın önemli isimlerinden olan Joseph Beuys'un, kolektif bir birliktelik ve iyi bir toplum anlayışına hizmet için başlattığı *7000 Meşe* projesinin göstergibilim yöntemine uygun bir şekilde analizi gerçekleştirilmektedir. Bunun için aşamalı katmanlardan oluşan ve bütün dizgeleri çözümlemeye yarayan Paris Göstergibilim Okulu'nun çözümleme anlayışı tercih edilmiştir. Göstergibilim yapısalcı dilbilim unsurları ile geliştirilen anlam bilim yöntemidir. Gösterge bilimin amacı anlamın üretilme, algılanma ve anlaşılma süreçlerini kavramsal bir çerçeve ile ortaya koymaktır. Bu süreç mantık temelli yöntemler kullanılarak belirli bir yol izlemeyi içerir. Algirdas Julien Greimas'ın kurucusu olduğu ve sanat eserlerinin çözümlenmesi sürecinde de kullanılabilen bu yöntem, değişen anlamlamalar ve birbirini içeren, birbirini tanımlayan, birbirini denetleyen üç ayrı düzeyi içermektedir.

Beuys'un *7000 Meşe* projesi, Almanya'nın Kassel şehrinde her beş yılda bir tekrarlanan ve 1982'de Documenta 7'nin açılışında ilk meşe ağacının dikimi ile başlayan ve devam eden çevreci bir projedir. Temelde, içinde meşe, ardıç, kestane gibi türlerin bulunduğu 7000 ağaç ve her ağacın dibine dikilecek 7000 bazalt taşından oluşan bu proje, her on yılda ağaçların dibindeki bazalt taşlarının çıkartılıp başka bir yere başka ağaçlarla birlikte dikilecek şekilde planlanmıştır. Bu yönüyle yaşayan bir proje halini almıştır.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, yedi bin meşe ağacının dikilmesi, yalnızca sembolik bir başlangıçtır. Ve böyle bir sembolik başlangıç için ağaçların yanında bulunan bazalt sütunlar bir nevi işaretleyici görev üstlenmiştir. Bu proje kapsamında gerçekleşen ağaç dikme olayının, tüm yaşamın, toplumun ve tüm ekolojik sistemin dönüşümüne işaret etmekte olabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göstergibilim, Algirdas Julien Greimas, Joseph Beuys, 7000 Meşe.

AN INVESTIGATION OF JOSEPH BEUYS' 7000 OAK PROJECT BY GREIMAS' SEMIOTIC ANALYSIS METHOD

Abstract

In this study, the 7000 Oak project, which was initiated by Joseph Beuys, one of the important names of contemporary art, to serve the understanding of a collective unity and a good society, is analyzed in accordance with the semiotics method. For this, the analysis approach of the Paris School of Semiotics, which consists of gradual layers and serves to analyze all systems, was preferred. Semiotics is a semantic method developed with structural linguistics elements. The aim of semiotics is to reveal the processes of producing, perceiving and understanding meaning with a conceptual framework. This process involves following a certain path using logic-based methods. This method, which is founded by Algirdas Julien Greimas and can also be used in the analysis of works of art, includes changing meanings and three different levels that contain, define and control each other.

Beuys' 7000 Oaks project is an environmental project that is repeated every five years in Kassel, Germany, which started and continued with the planting of the first oak tree at the opening of Document 7 in 1982. This project, which consists of 7000 trees with species such as oak, juniper and chestnut, and 7000 basalt stones to be planted at the bottom of each tree, is planned to be planted together with other trees by removing the basalt stones from the bottom of the trees every ten years. In this respect, it has become a living project.

According to the findings of the study, planting seven thousand oak trees is only a symbolic start. And for such a symbolic start, the basalt columns next to the trees served as a kind of marker. We believe that the tree planting event that took place within the scope of this project may point to the transformation of all life, society and the entire ecological system.

Keywords: Semiotics, Algirdas Julien Greimas, Joseph Beuys, *7000 Oaks*.

GİRİŞ

Son derece karmaşık yapıları olan, söylediğinin dışında da bir şeyler belirten, anladığımızı sandığımız anda yeni anlamlarla dolan, değişik biçimlerdeki yaklaşımlara ve hatta yorumlara olanak veren, kucakladıkça derinleşen, derinleştikçe insanı kucaklayan, insan kültürü var olup geliştikçe onunla birlikte evrim geçirip "sürüklenen" anlamlı bütünler vardır. Bunların yeniden yapılandırılmaları ve anlamlandırılmaları gerekmektedir. Böyle bir çabayı yerine getiren de anlamlama göstergebilimi diye adlandırılan yaklaşımdır (Rıfat, 2009: 13).

İnsanı sarmalayan anlamlar evreninde, bildirişim amacıyla kullanılan doğal dillerin yanı sıra anlamlı birimler diye tanımlayabileceğimiz göstergelerden oluşan dizgeler de vardır. Bunlar arasında; davranışlar, tutkular, inanışlar, töreler, siyasal rejimler, reklamcılık, moda, yazılı basın, sözlü basın, mimarlık düzenleri, bilim dilleri, resim, müzik, tiyatro, sinema, edebiyat sayılabilir. Göstergebilimin amacı da işte bütün bu anlamlı dizgeleri hem kavrayabilecek hem de yorumlayabilecek bir çözümleme ve yeniden yapılandırma modeli sunmaktır (Rıfat, 2009:7). Gösterilenlerin sınıflandırılması sözcüğün tam anlamıyla dizgenin yapılaştırılması demektir. Bildiriyi en küçük anlam aktarıcı birimlere bölmek, bu birimleri dizisel sınıflar biçiminde kümeleştirmek ve yine bu birimleri birbirine bağlayan dizimsel ilişkileri sınıflandırmak söz konusudur. Bunlar göstergebilimsel girişimin önemli kısmını oluşturmaktadır (Barthes, 1979: 41). Göstergebilimin temel alanı anlam, anlamın oluşumu ve anlamlama durumudur. Bir bildirinin anlamlandırılması sürecinde göstergebilim, geliştirdiği kuram ile okuyucuya yardımcı olmayı hedefler. Bu nedenle göstergebilim bir bildirinin anlaşılması için değişik okuma şekilleri önermiş ve anlamı ortaya koymak için de farklı yöntemler geliştirmiştir. Mukarousky'e göre göstergebilim

dil bilimle sınırlandırılmamalı, tersine göstergenin söz konusu olduğu her yerde özellikle tinsel bilimlerde de uygulanmalıdır (Günay, 2012: 17,19, 23).

Genelde imgeler yoluyla bir başka nesne belirtilirken, göstergelerin olabileceği sanat içerikli iletilerde imgenin işlevi farklıdır. Sanat içerikli imgelerde göndergesini doğrudan belirten gösterge yerine yoruma dayalı ve çağrışımları çok olan imgeler kullanılır. Sanat yapıtında imgenin kendisi başlı başına bir iletiye dönüşebilir. Bu imgeler alıcıyı ikna etmeye onu yönlendirmeye, ona bilgi vermeye ya da onu bir şeyden vazgeçirmeye yardımcı olabilir (Günay, 2012: 21). Bazen de bu imgeler bütünüyle izleyiciyi düşünsel olarak sarsmaya da yönelik olabilirken, kavramsal bir yapıda da olabilir.

Her gösterge bir iletişim aracıdır. Bu bakımdan anlamların çözümlenmesinde bu göstergeleri doğru okumak gerekir. Dil dışı göstergeler bir bütünlük içinde ele alınıp anlamlandırma sürecine geçilmelidir. Yan anlamların kullanıldığı sanat eserleri, yoruma açıktır. Yoğrumsal göstergelerin yoğun olduğu eserlerin yorumlanması da güçtür. Yoğrumsal göstergeler bilinçli yapılan göstergelerdir (Günay, 2012: 31). Bu bağlamda sanat eserleri de ayrıntılı bir biçimde çözümlenmeye ve böylece anlamlara kavuşturulmaya ihtiyaç duyarlar. Sanat bazen sadece topluma ayna tutabilir, onu yansıtabilirken bazen de kör noktalara ayna tutmayı isteyebilir. Gösterdiğinin ötesinde derin anlamlar gizleyen ve açığa çıkarılmasını bekleyen birçok sanat eseri vardır. Görünmeyeni betimlemeye çalışan bazı eserler görünür olmayı izleyicinin tercihine sunar. Eserlerdeki anlamları görebilmek onları eleştirmekle mümkün olur. Eleştirmek eserin daha iyi algılanmasına da yardımcı olur. Kanadalı bilim insanı Harold Pearce , “postmodern sanatçı, yaratmadığı ve denetleyemediği sayısız imge ve gösterge ileten bir postacıdır” (Barrett, 2014: 63) ifadelerini kullanırken, Leppert (2009: 16) 'e göre, “imgeler bize asıl dünyayı değil, dünyalardan bir dünya gösterir. Gösterilen şeyler değil, bunların temsilleridir imgeler... İster fotoğraf ister film ya da video olsun imgelere baktığımızda gördüğümüz şey insan bilincinin ürünüdür. İmgeler maden cevheri gibi kazılıp çıkarılan şeyler değil, belli bir sosyokültürel ortam içerisinde belli bir işlev görmesi için inşa edilen şeylerdir”.

Sanat eserlerinde imgeler yoluyla oluşturulan iletilerin doğru yorumlanabilmesi önemlidir. Tek başına hiçbir yorum, eserin tam karşılığı olamayacağı gibi ona ışık tutmada yardımcı roller üstlenebilir. Sanat eserlerini yorumlamada ve anlamlandırmada bize yol gösterecek göstergebilimsel yöntemlerden biri de Greimas göstergebilimidir.

1. GREIMAS GÖSTERGEBİLİMİ

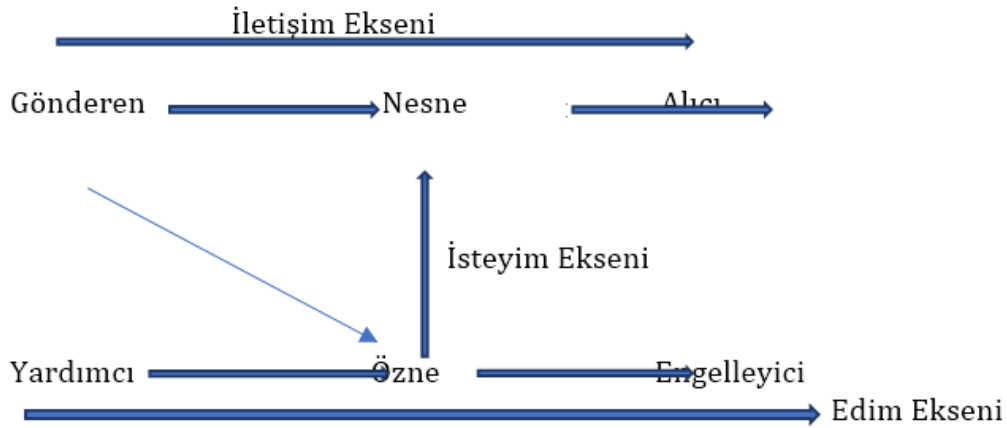
Dünyadaki anlamlar evrenini çözümlmeyi ve yeniden anlamlandırmayı amaçlayan, Greimas göstergebiliminin en belirgin özelliği, kavramsal ve biçimsel açıdan bir üstdil oluşturmasıdır. Bir göstergeler dizgesindeki anlamsal ayrılıkların yeniden üretilmesini ve kavranmasını araştırmada başvurulan bu üstdil, varsayımsal-tümdengelimli bir yaklaşımla kurulmuştur. Bu yaklaşımın gereği olarak göstergebilim kuramı, oluşum açısından birbirini içeren, birbirini tanımlayan ve birbirini denetleyen üç ayrı düzeyi içermektedir (Rıfat, 1998: 177). Bunlar betisel düzey (söylem düzeyi-anlatsal düzeyi), anlatsal düzey ve izleksel düzeydir.

1.1. Betisel Düzey

Göstergebilim çözümlemesinin ilk aşamasıdır. Bu aşamada incelenen metnin (eserin) göstergeleri gerçek dünyadaki karşılıkları yani nesnel formlarıyla ifade edilir ve doğrudan gerçek hayattaki nesnelere ilişkilendirilir. Betisel düzey çözümleme için gereken her şeyi bulundurmaz. Ancak kendinden sonraki düzeylere temel niteliği taşır. Bu düzeyde eser, kişi-zaman-uzam gibi birincil değerleri ile öne çıkarılır. Reel bir yapıdan, nesnel bir eleştiriden bahsedilir. Sonuç olarak betisel düzey için, eserin incelenmek üzere belli kesitlere ayrılmış hali ve bir üst dile geçiş aşamasıdır denebilir.

1.2. Anlatısal Düzey

Bu düzeyde betisel düzeyde oluşturulan kavram ve olgular incelenir ve aralarındaki tutarlılıklar sorgulanır. İlk aşamada yapılan çözümlemelerin eksik yanları giderilir. Metnin en belirgin söylemleri olan göstergeleri saptanır ve bunlar üzerinde daha detaylı çözümlemeler yapılır. Anlatı düzeyinde okuyucu metnin içeriğinden çok metni ortaya koyma çabasına yoğunlaşır. Biçimsel bir çözümleme vardır. Anlatısal düzeyde anlatının işleyiş biçimi ele alınır. Bu aşamada Greimas'ın "eyleyenler şeması (şekil 1) ve "anlatı izlencesi" (şekil 2) gerçekleştirir. Bu aşamada göstergelerin düz anlam ve yan anlam şemaları oluşturulur. Göstergeler nesne-mekan-süreç ve izleyici ile beraber biçim form değerleri açısından ortaya konulur. Söylem düzeyinde açıklanan göstergeler, bu aşamada şema olarak iki boyutlu şekilde ele alınır (düzanlam-yananlam).

Şekil 1. Greimas'ın Eyleyenler Şeması

İletişim Ekseni (gönderen-nesne-alıcı): Gönderici, nesne ve alıcı arasındaki ilişki iletişim eksenini gösterir. Gönderici özneyi bir şey için görevlendirir. Alıcı ise bu eylemden yarar sağlar ancak özne kendi isteği ve kararıyla da harekete geçebilir.

İsteyim Ekseni(özne-nesne): Nesne ve özne birlikteliği bu ekseninde oluşur. Özne ve nesne arasındaki ilişkidir. Özne ve nesne bağlantısı güçlüdür ve ayrı düşünülemez. Özne eylemlere katılan başkahramandır. Nesne de kahramanın sahip olmayı istediği soyut ya da somut şey veya kimsedir. Özne dahil olmadan iletişim gerçekleşemez. Özne, nesnenin alıcıya ulaşmasını sağlar.

Edim Ekseni(yardımcı-özne-engelleyici): Edim eksenini öznenin hedefine ulaşması için yardımcıları ve ulaşamaması için ise ortaya çıkan engelleyiciler arasındaki ilişkiyi gösterir. Bu ikisi özne ile aynı anda bulunmayabilir. Yardımcı ve engelleyiciler bazen tek başlarına bazen de bir arada olabilir. Özne edim ekseninde asıl gücüne erişir.

Anlatısal düzey sanatçının betisel düzeyde oluşturduğu kavram yapılarını ve anlatı izlencesini uygun şekilde eyleyenlerine dönüştürdüğü aşamadır.

Sözleşme	Edinç	Edim	Tanıma ve Yaptırım
Başlangıç durumu	Dönüşüm	Dönüşüm	Bitiş durumu
1.Evre	2.Evre	3.Evre	4.Evre

Şekil 2. Greimas'ın Anlatı İzlencesi

1.Evre sözleşme: Anlatısal düzey, bu evre ile başlar. Gönderici ile özne arasında sözleşme bulunur. Bu evrede gönderen ile özne arasında bir ilişki vardır. Bazen gönderen de özne de aynı kişi ya da nesne topluluğu olabilir. Özne gönderenin baskı ya da fikirlerini kendi süzgecinden geçirerek uygulamaya geçirir.

2.Evre Edinç: Özne nesneye hükmeder. Bunun için donanımlar sağlar. Bu süreçte öznenin ilgili alanda yetkinliğe sahip olması gerekir. Özne, eyleyenler tarafından engellenme süreciyle karşılaşması ihtimaline hazır olmalıdır. Gönderen bu evrede bulunmaz. Bir sonraki evre edim için gereken hazırlıklar bu evrede yapılır.

3.Evre Edim: Bu evrede özne performansı gerçekleştirir. Öznenin edimi yüksek ise hedefine ulaşır fakat edim düşükse hedefine ulaşamaz. Asıl eylemin gerçekleştiği evre edim evresidir.

4.Evre Tanınma ve Yaptırım: Öznenin edimi gönderen tarafından değerlendirilir. Eğer gönderici de özne de aynı kişiye, değerlendirmeyi öznenin kendisi bizzat yapar. Öznenin performansı başarılı başarısız ya da ödül ceza şeklinde bir yaptırımla karşılaşabilir. Ancak sanat eserlerinde kesin sonuç ve yargılara varılmayabilir. Anlam, göstergeler gibi kavramsal ya da soyut şekilde olabilir.

1.3. İzleksel Düzey

İzleksel düzey eserin derin boyutuyla ilgilenir. Çalışmanın asıl değerine ulaşıldığı düzeydir. Bu düzeyde soyut çözümler söz konusudur ve en aktif kişi göstergebilimci. Temel yapıyı keşfediş ve zihindeki yeni tasarı bu evrede oluşur. Sonuçta göstergebilimci yüzeyden derine, biçimden içeriğe, en alt düzeyden zirveye doğru bir yol izleyerek yönünü tayin eder. Anlatının soyutlaştırılması çözümlmeyi güçleştirir. Betisel ve anlatısal düzeyde incelenen eser izleksel düzeyde yan anlamsal boyutuna ulaşır. Bu aşamada ilk iki düzeyde incelenen göstergelerin asıl göstermek istedikleri keşfedilir. İçerik ön plana çıkarılır. İzleksel düzey, nihai anlamsal boyuttur. Greimas'ın çözümlene yönteminde parça ve bütün ilişkisinin sonuca bağlandığı aşama

izleksel aşamadır. Çözümlemenin izleksel düzeyinde eserlerde kullanılan şifre, sembol, simge ve kodlar tespit edilir ve bütün (eser) ile kaynaştırılması gerekir.

2. JOSEPH BEUYS ve 7000 MEŞE

Joseph Beuys'un sanat anlayışı yaşam ve sanat arasındaki köprünün oluşturulması ile ilgilidir. Bu yüzden yaptığı işlerde referansı sürekli kendi yaşamıdır. Sanatı, yaşamından beslenen bir organizmadır. Bu bölümde, sanatçının yaşam öyküsünden kısaca bahsedilmiş, ardından sanatçının *7000 Meşe* projesi, Greimas'ın göstergebilim çözümleme yöntemi ile üç aşamalı şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

2.1. Joseph Beuys

Joseph Beuys 1921'de Batı Almanya'da Krefeld'de doğdu. 1943' te İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman ordusunda savaş pilotuyken Kırım'da uçağı düştü ve ağır yaralandı. Mite göre; Tatar halkı tarafından kurtarıldı ve vücuduna iç yağı sürüldükten sonra keçeye sarıldı. Böylece donmaktan kurtuldu ve yaraları iyileşti. 1945'e kadar savaş tutsağı oldu. 1945 sonrası Beuys için tam anlamıyla geri dönüş oldu. Tüm bu buhranlı zamanların ardından sanat okumaya karar verdi. 1947-54 yılları arasında sanat eğitimi aldı. Sanatla hayata yeniden tutundu.

Beuys'un inşa ettiği birçok şey yeniden doğuşu temsil ediyordu. Şamanizm, yani doğunun mistisizmine ilgi duyuyor, kendini şaman olarak görüyordu. Kelt kültürüne de kayıtsız kalamayıp Batı'nın da mistisizmi ile de ilgilenen Beuys, doğunun ve batının ruhunu bütünlemek istemekteydi. Düşünceyi ve konuşmayı birer 'form' olarak düşünen, yaşadığımız dünyayı nasıl şekillendirdiğimizin bir tür 'heykel' gibi algılanabileceğini iddia eden Joseph Beuys için "bütün" sadece çokluk içinde tek tek bulabileceklerinizin toplamı değildi; onun anlayışına göre bütünlük kendini, varolan her şeyin oluşturduğu örgü ve etkileşimli ilintide ifade etmekte ve böyle temellendirmekteydi (Van Der Grinten, 2005: 23).

Steiner'in 1923 yılında arılar ile ilgili verdiği dersler ve arı kolonisinin insan topluluklarıyla ilişkisinin incelendiği gelişim modeli Beuys'u çok etkilemiştir. Arıların balmumu, kristalize petek ve bal üretme sistemleri Beuys'a süreç yönelimli heykel fikrinde temel oluşturmuştur. İnsanların da arılar gibi dönüştürücü bir potansiyele sahip olduğunu ve bal üreten petek inşa eden arılar gibi yeri gelince bir arada çalışarak kolektif bir toplum anlayışıyla daha iyi işler başarabileceğini düşünmekteydi. Sosyal heykel kavramı ve bir toplumsal organizma fikri buradan gelişmişti (Hopkins, 2018: 101).

Beuys, 1968'den sonra başta Dokumenta, Venedik ve Sao Paolo olmak üzere pek çok uluslararası bienal ve sergiye katıldı. Araştırmaya konu olan *7000 Meşe* projesi ise Documenta 7 sergisinde başlayan ve son bulmayan ekolojik eseridir.

2.2. Ekolojik Heykel: *7000 Meşe*

7000 Meşe projesi Almanya'nın Kassel şehrinde her beş yılda bir tekrarlanan ve 1982'de Documenta 7'nin açılışında ilk meşe ağacının dikimi ile başlayacak olan çevreci bir projedir. Bağışçıların yardımlarıyla gerçekleşen projede, bağışçılara Beuys'un imzasının bulunduğu ağaç sertifikaları verilir. Ayrıca Beuys bu çalışmayla ilgili üç farklı kartpostal tasarlar.

Beuys bu projeyi kendisinin ve insanlığın, dünyaya, ekolojik sisteme ve diğer canlılara bir borç olarak görür. Hızla artan sanayileşme ve endüstriyel kirlilik ekolojik dengeyi bozmuş, doğaya zarar vermiş ve bu durumda toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilemiştir. Temiz bir doğanın temiz bir toplum oluşturmak için ön koşul olduğunu savunan Beuys, bu projenin Kassel'de başlayıp tüm dünyaya yayılmasını umut etmiştir (Delibaş, 2008: 90,91).

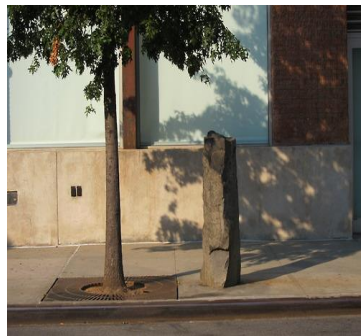
Resim 1. Joseph Beuys, *7000 Meşe*, 1982

2.2.1. Betisel Düzey

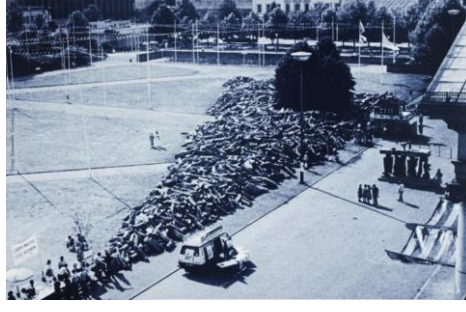
Beuys'un çalışmasında kullandığı elemanlar/göstergeler şunlardır: meşe ağaçları, bazalt taşları, toprak, bel veya kürek, Kassel şehri, Beuys ve Kassel şehrinde yaşayan insanlar.

Meşe Ağacı: Kayıngiller familyasından olan ve yaz kış yapraklarını dökmeyen, kerestesi dayanıklı orman ağaçlarına verilen isimdir. Bu projede Kassel şehrinin sokaklarına dikilmesi için 7000 meşe ağacı kullanılmıştır.

Bazalt Taşı: Volkanik patlamalar sonucu çıkan lavların soğumasıyla oluşan köşeli ve prizmatik yapısı olan taşlardır. Projede her meşe ağacının dibine dik bir şekilde bir tane dikilmesi amacıyla 7000 bazalt taşı kullanılmıştır. Taşlar yaklaşık 120 cm boyundadır.

Resim 2. Joseph Beuys, *7000 Meşe*, Kassel, 1982

Resim 3. Joseph Beuys, *7000 Meşe* (Hazırlık), Kassel, 1982

Toprak: Toprak yer yüzeyinde türlü kütle kırıntılarının toz durumuna gelmesiyle veya çürümüş organik cisimlerle oluşan ve bir çok canlıya yaşam ortamı olan gezegenin yüzey bölümüdür. Çalışmada meşelerin ve bazalt taşlarının dikilmesi için kaldırım kenarlarında ve çeşitli yerlerde bulunan toprak alanlar kullanılmıştır. Kassel sokaklarında kaldırım kenarlarında bulunan fakat hızlı sanayileşme sonrası gittikçe daralan organik alanlardır.

Bel-Kürek: Tahta sap ve metal ağızlığın birleşmesi ile oluşturulmuş bir tarım aletidir. Bu çalışmada meşe ağaçlarının dikileceği alanda toprağı eşmek için kullanılmıştır.

Kassel Şehri: Çalışmanın gerçekleşeceği alan olan Kassel sokakları Almanya'nın Hessen eyaletine bağlıdır. Kassel Şehri her beş yılda bir yapılan modern ve çağdaş Documenta sergisine ev sahipliği yapar. Beuys 7000 Meşe projesini Kassel şehrinde Documenta 7'nin açılışına denk gelecek şekilde başlatmıştır (Delibaş, 2008, 90-91).

Beuys ve Kassel Halkı: Çalışmanın özneleri Beuys ve Kassel şehri yaşayanlarıdır. Daha evrensel bir düşünceyle açıklamak gerekirse Beuys'un da amaçladığı gibi aslında çalışmanın gerçek öznesi dünyadaki tüm insanlardır.

2.2.2. Anlatısal Düzey

GÖSTERGE	DÜZANLAM	YANANLAM
Ağaç (Meşe Ağacı)	Şehrin kirliliğini azaltmak için dikilmesi ve artırılması planlanan, toprağa kök salarak büyüyen orman bitkisi	Ekolojik sistemde olduğu kadar mistik inanışlarda da önemli olan ve kutsal sayılan ağaç, toprakla yani yeryüzü ve gökyüzü arasında köprü oluşturur. Dalları gökyüzüne uzanırken kökleri yeryüzünün derinliklerine yani geçmişe doğru ilerler. Aynı zamanda kelt kültüründe druid rahiplerine temsil eder (Delibaş, 2008: 92,95).
Toprak	Sanayileşme ve endüstriyel kirlilik sonrası gittikçe daralan, ağaçların ve bazalt taşlarının dikileceği organik alanlardır.	Yeryüzünün bedeni olan toprak ana erkil bir yapıya sahiptir. Yeniden doğuşu, yaratmayı, üretmeyi, yetiştirmeyi temsil eder. Kabul edici ve sahiplenicidir (Delibaş, 2008: 91-92)
Bazalt Taşı	Lavların soğuması ile oluşan, köşeli ve prizmatik yapıda, her meşenin dibine dik gelecek şekilde birer tane dikilen organik taşlardır.	Magmadan oluşan taş dünyanın derinini ve tarihte geçmişi temsil eder. Taşların dolayısıyla dağların ekolojik dengedeki rolü ve jeolojik zamanlardaki halleri dikkat çekicidir. Bunun özellikle bazalt taşı olmasının sebebi ise endüstriyel kirliliği hatırlatıyor olmasıdır. Aynı zamanda Beuys İrlanda'da bulunan 'Deve Geçidi'ni (Giants Causeway) oluşturan 40.000 adet bazalt taşından etkilenmiştir. Ayrıca taş sabitliği, durağanlığı temsil ederken ağaçlar büyüyüp gelişmeyi yaşamı niteler. (Deibaş, 2008: 102,104,107) Ağaçlar büyümeye devam ederken, bazalt taşları sabit kalarak, ağaçların görkemini daha fazla vurgulayacaktır.
Bel-Kürek	Ağaçları ve bazalt taşlarını dikmeye yarayan, toprağa içmek için kullanılan tarım aleti.	Doğu ve batı kültürlerinde kutsal olan toprak yeryüzünün bedeni, Tanrıça olarak görülür. Toprak dişil karakterlidir. Üretir çoğaltır yeşertir, yaşatır. Onu kazan derinlerine inen tarım aleti eril bir karakteri temsil eder. Toprak ve küreğin bir araya gelişi yaratma ediminin başlangıcıdır (Delibaş, 2008: 92).
Kassel Şehri	Almanya'nın Hessen eyaletine bağlı şehirdir. Proje burada başlamıştır ancak asıl istenen başka ülkelere, kıtalara ve dünyaya yayılmasıdır,	Almanya'yı kültürel karanlığından çıkarmayı amaçlayan ve her beş yılda bir düzenlenen, satış yapılmayan çağdaş sanat sergisi Documenta, Kassel şehrinde yapılmaktadır. Projenin başlangıcı da özellikle Documenta 7 sergisi açılışına denk getirilmiştir.
Beuys ve Kassel Halkı	Beuys projesi başlatan 1921-1986 yılları arasında yaşamış performans ve enstalasyon sanatçısı, heykeltıraş, sanat kuramcısı vs. Kassel halkı şehirde yaşayan, Beuys'un projesine yardımcı olan ve aynı zamanda engellemeye çalışan insanlar.	Bu çalışmanın öznesi Beuys Kassel halkı ve diğer tüm insanlardır. Yaşayan büyük bir organizma düşüncesiyle yola çıkan bu projede amaç Kassel şehrinde başlayıp tüm dünyaya yayılan ve sürekli kendi içinde yenilenen, devam ettirelebilen bir sanat eseri yaratmaktır.

Eyleyenler Şeması

Gönderen: Ekolojik Tahribat, Beuys ve Kassel Halkı

Nesne: 7000 Meşe- 7000 Bazalt Taşı

Alıcı: Kassel Şehri-Halkı, Doğa, Dünya, Beuys

Yardımcı: Bağışçılar, Ağaçların dikilmesine yardım eden insanlar

Özne: Beuys, Kassel Halkı (Daha önce bahsedildiği gibi gönderen ve özne aynı kişi ya da kişiler olabilir. Yani eylemin yapılmasını isteyen ve eylemi gerçekleştiren aynı elemanlardır).

Engelleyici: Ağaçların otopark alanlarını daralttığını düşünen insanların dikilen meşe fidelerine zarar vermeleri, bazalt taşlarının üzerine boya dökerek projeyi sabote etmeleri çalışmada karşılaşılan engellerdir.

Özne-Nesne bağıntısı: Özne eylem aracılığıyla nesneyi alıcıya iletir. 7000 Meşe projesinin tüm aşamaları özne ve nesnenin güçlü ve ayrılmaz bağıyla ilerler. Beuys proje bitmeden hayatını kaybetmiştir ancak proje artık halka ait bir nitelik taşıdığı için özne değişse de bağ korunmuştur.

Anlatı İzlenesi

1.Evre- Sözleşme

2.Evre- Edinç

3.Evre- Edim

4.Evre- Tanınma ve Yaptırım

Sözleşme: Gönderici ve özne arasındaki sözleşme Beuys'un kendine, ekolojiye, Kassel şehrine ve dolaylı olarak dünyaya karşı iyi insan, iyi toplum ve iyi bir dünya oluşturmak amacıyla başlattığı projesidir. Kendini doğaya ve topluma karşı sorumlu hisseden sanatçı, aynı sorumluluğu diğer insanların da hissetmesi için 7000 Meşe aracılığıyla topluma seslenmesidir.

Edinç: Öznenin nesneye hükmettiği donanım sağladığı evredir. Bu evrenin en temel mantığı öznenin konuyla alakalı ilgi ve bilgi sahibi olmasıdır. Projede Beuys'un imzası karşılığında bağışçılardan fon finanse edilir. 7000 Meşenin ve bazalt taşının bir araya getirilmesi bağış ve destek olmadan gelişmesi zor bir durumdur (Delibaş, 2008, 90-91). Aynı zamanda prosedür gereği ağaçlandırılacak alanlarla ilgili izin işlemleri yine edinç evresinin içinde, öznenin eylemden önce yaptığı işlerdir. Bu durum öznenin nesneyi kontrol etmesi ve donanım sağlamasıdır.

Ağaç dikme konusunda Beuys ve diğer insanların bilgi sahibi olması öznenin ilgili alanda yetkinliğe sahip olmasıyla ilgilidir. Beuys küçüklüğünden beri biyoloji ve botaniğe ilgi duymuştur ve bu yüzden ağaç dikme eylemine hakimdir (Kara, 2004,15).

Edim: Bu evre öznenin harekete geçtiği evredir. Beuys projenin açılışını özellikle Documante 7'nin açılışına, 1982'ye denk getirmiştir. Bu şekilde projenin daha çok etkili olacağını düşünmüştür. Edim aşamasında yardımcıları ve engelleyicilerde ortaya çıkmaktadır. Bu

engelleyicilerden en etkilisi Beuys'un ölümüdür. Aynı zamanda şehirde bulunan insanların park alanlarını daralttığı düşüncesiyle meşe fidanlarına zarar vermeleri ve bazalt taşlarının üzerine boyalar dökerek protesto etmeleri engelleyiciler arasındadır.

Tanınma ve Yaptırım: Bu evre nihai aşamadır. Burada öznenin edimi gönderen tarafından sorgulanmakta ve bir sonuca varılmaktadır. Bu projenin göndereni ve öznesi aynı kişi ve kişilerdir. Beuys ve Kassel şehrinde yaşayan tüm insanlar, bu projenin öznesi ve gönderenleridir.

Anıtsal bir heykelden ziyade çoklu olarak tasarlanan bu proje, her bir ağaç için 500 alman markı veren bireysel bağışçılar tarafından finanse edildi. Her bağışçı, hatıra olarak Beuys tarafından imzalanmış bir ağaç sertifikası aldı. Bu sertifikalar bağışçıları, Kassel'deki bu projeye bağlamış oldu ve ağaçları kavramsal olarak dünyaya yayarak projenin izini daha da büyüttü. (Gyorody, 2014: 129).

Resim 4. Joseph Beuys, *7000 Meşe*, Kassel, 1982

2.2.3. İzleksel Düzey

7000 Meşe, Beuys için adeta bir sorumluluk projesiydi. Bu projesini her zaman bir şeyin sonu olarak değil, başlangıcı olarak düşünmüştü. Kassel'e yaklaşık otuz kilometre uzaklıktaki bir taş ocağından getirilen taşlar, önce Documenta'nın başlıca sergi binası olan Fredericianum'un önündeki çimenliğe yığılmıştı. O yılın 16 Mart'ında, serginin açılışından birkaç ay önce Beuys, beraberindeki dikilitaşıyla birlikte ilk ağacı dikti. Beuys ilk meşe ağacını 1982 yılının Mart ayında Documenta 7'nin açılışında Kassel'e diktikten sonra oğlu Wenzel, 7000'incisini 1987'de Documenta 8'in açılışında dikti.

Beuys *7000 Meşe*'yi de kendi içinde geliyecek, büyüyecek ve daha geniş sınırlara ulaşacak şekilde tasarlamıştı. Meşeler ve bazalt taşları geçmiş ve geleceğin 'an'da yani şimdiki zamanda bir araya gelmiş hali gibiydi. Bazalt taşı yeryüzünün derininden gelen yapısıyla ve taşın statik enerjisi ile geçmişin günümüze uzantısı gibidir. Meşe ağacı ise toprakta ilerleyen saçaklı kökleri ve göğe uzanan dallarıyla yaşamın yayılmasının değişimin ve dönüşümün köprüsüdür. Delibaş'a göre öylece güçlü duruşu Kelt kültüründe ve Şaman kültüründe meşe ağacını bir Tanrı gibi düşündürmektedir. Aynı zamanda Kelt rahiplerine verilen Druid kelimesi de 'Meşe bilgisi' anlamına gelmektedir (Delibaş, 2008: 99). Beuys'u bu proje harekete geçiren değişimin enerjisine inanıyor oluşuydu. Beuys'un yaşam ve sanat tanımı; değişmek, gelişmek, yeniden var olmaktı. Bu anlamda sosyal heykel teorisi de, heykelin özünün dönüşüm olduğunu kabul etmesinden doğmuştu.

Beuys'un projesi aslında İrlanda ağaç ekiminin devamı olarak görülebilir. İrlanda'nın antik Kelt merkezindeki Uisneach Tepesi'ne 7000 yerli İrlanda meşesi dikilmiş ve bu kaybedilenleri kurtarmak için bir yenilenme eylemi olarak görülmüştür. Bu 7000 tohumun tümü bir ağaçtan - Tullamore yakınlarındaki 700 yaşındaki Charleville Meşesi - gelmekte ve tohumları zamanla İrlanda'nın merkezinden dört mahalleye yayılmıştır. Strauss'a göre projede bazalt kullanma fikrini de Kuzey İrlanda'daki Antrim Kontluğu'ndaki Giant's Causeway'i ziyaretinden edinmişti. Orada bulunan 55 milyon yıllık onlarca altıgen bazalt sütun, okyanusu çevrelemekteydi. Beuys, bu bazalt taşlarının organik forma dönüşen heykelsi prensibini keşfetmişti ve bundan etkilenmişti (Strauss, 2006: 102,103). Lerm Hayes'e göre, her bir ağaca eşlik eden bazalt sütunlar, tarih öncesi ve İrlanda'nın yanı sıra çeşitlilikteki birliğe ve aynı zamanda savaştan sonra moloz ve kömürleşmiş cesetlerin orada ve başka yerlerde yattığı zamanların yası ve anısına bir referans olarak da okunabilmektedir (Lerm Hayes, 2006: 8).

Yedi bin meşe ağacının dikilmesi bu nedenle yalnızca sembolik bir başlangıçtır. Ve böyle bir sembolik başlangıç için ağaçların yanında bulunan bazalt sütunlar bir nevi işaretleyici görev üstlenmiştir. Ağaç dikme olayı, tüm yaşamın, toplumun ve tüm ekolojik sistemin dönüşümüne işaret etmekte olduğu söylenebilir. Bir anıt niteliği taşımasını isteyen Beuys, projesinde ağaç ve bazalt taşı yan yana yerleştirerek anıtın iki bölümünü oluşturmaktadır. Asıl üzerine yoğunlaştığı nokta ise bu iki nesnenin orantılılığın asla aynı olmayacağıdır. Ağaçlar ilk dikildiğinde yanlarındaki bazalt taşı ağaçlara hükmeder durumdayken, ağaçların büyümesiyle hüküm sürme rolü değişecek, ağaçlar taşa, betona karşı baskın çıkacaktır.

7000 Meşe hala önemli ve etkili bir eser olarak anılmakta ve çoğalmaya devam etmektedir. Caroline Wendling's *White Wood* isimli eserinde, Beuys'un 7000 ağacından toplanan meşe palamutlarından yetiştirilen kırk dokuz meşe fidanını dikerek, sanatsal mirasının sürdürülmesi amaçlamaktadır.

Dia Art Foundation tarafından 1988 ve 1996 yıllarında Chelsea, New York'ta dikilen ağaçlara ek olarak, İskoçya'nın Aberdeenshire kentindeki bir sanat merkezi, Beuys'un orijinal meşelerinden tohumlanmış binlerce ağacın dikilmesi için planlar yürütmektedir (Gyorody, 2014: 131). Tüm bu gelişmeler Beuys'un hayali olan projesinin devamı niteliğini taşımaktadır.

SONUÇ

Görsel kültürün geliştiği, kitle iletişim araçlarının televizyon, internet, reklamcılık ve pazarlama tekniklerinin hızla geliştiği ve haliyle göstergelerin de bir o kadar hızla arttığı günümüz dünyasında göstergebilim önemli ve ilgi duyulan bir bilim alanı olmuştur. Saussure'den sonra birçok alanda gelişen göstergebilim kuramları her metnin (yazılı, görsel, işitsel) belli yöntem ve tekniklerle okunabileceğini göstermiştir. Lakin en zahmetli okumalar da sanat eserleridir. Semboller, kodlar ne kadar çok soyut imge taşırsa çözümlemesi de o kadar karmaşıktır. Sanat eserleri de sanatçının duygu ve düşüncelerinin çeşitli malzeme, form ve biçimlerle yaratıcı şekillerde ortaya koyduğu işlerdir. Bu yüzden göstergebilimci ile metin (eser) arasında sanatçı, sanatçının yaşadığı toplum, etkilendiği görüşler ve kültürler, kullandığı teknikler gibi birçok etmen yer almaktadır. Bu da göstergebilimci için bazen meşakkatli bazen de macera dolu bir yolculuk demektir.

Joseph Beuys'un çalışmaları oldukça zengin göstergeler barındırmaktadır. Her gösterge temelinde sanatçının ruhuna, isteklerine ve vermek istediği mesajlara dair izler taşır. *7000 Meşe* eserinin de taşıdığı göstergelerin iki boyutlu anlamlarını (düzanlam-yanlam) çıkarırken neredeyse tüm referanslar sanatçının yaşamından ve dünya görüşünden alınmıştır. Sanatçıyı tanıdıkça göstergeler sırasıyla anlamlarına kavuşmuştur: Dikilen meşe ağaçları, toprakla yani yeryüzü ve gökyüzü arasında bir köprü oluşturup, dalları gökyüzüne uzanırken kökleri yeryüzünün derinliklerine yani geçmişe doğru ilerlemeyi, büyüyüp gelişmeyi, yaşamı temsil ederken; ağaçların dikildiği toprak, dişil karakteri, yeniden doğuşu, yaratmayı, üretmeyi, yetiştirmeyi temsil etmektedir. Toprak ve küreğin bir araya gelişi yaratma ediminin başlangıcı olarak okunabilirken, ağaçların yanına yerleştirilen, bir nevi işaretleyici olan bazalt taşları, endüstriyel kirliliğin yanı sıra sabitliği, durağanlığı nitelemektedir. Yaşayan büyük bir organizma düşüncesiyle yola çıkılan bu projede amaç Kassel şehrinden başlayıp tüm dünyaya yayılan ve sürekli kendi içinde yenilenen, devam ettirilebilen bir sanat eseri yaratmaktır. Bunun içinde projenin başlangıcı, Almanya'yı kültürel karanlığından çıkarmayı amaçlayan ve her beş yılda bir Almanya'nın Kassel şehrinde düzenlenen, satış yapılmayan çağdaş sanat sergisi Documenta sergisi açılışına denk getirilmiştir. Bu proje, her on yılda ağaçların dibindeki her bazalt taşı çıkartılıp başka bir yere başka bir ağaçla birlikte dikilecek şekilde planlanmıştır. Bu da bu projeyi, yaşayan ve büyüyen anlamlı bir proje haline dönüştürmüştür.

20. yüzyıl çağdaş sanat kuramları arasında önemli bir yeri olan göstergebilimin Beuys'un çalışmaları gibi birçok sanat eserine uygulanabilecek çözümleme yöntemlerine sahip olduğu da çalışmanın sonuçları arasındadır.

EXTENDED ABSTRACT

While another object is usually indicated through images, the function of the image is different in artistic messages where there may be signs. In images with artistic content, images that are based on interpretation and have many connotations are used instead of a sign that directly indicates its referent. If we accept every sign as a communication tool, in this respect, it is necessary to read these indicators correctly in order to analyze the meanings.

In this context, works of art also need to be analyzed in detail and thus to gain meanings. There are many works of art that hide deep meanings beyond what they show and are waiting to be revealed. Some works that try to describe the invisible offer being visible to the viewer's choice. It is possible to see the meanings in the works by criticizing them. Criticism also helps the work to be perceived better. It is important that the messages created through images in works of art can be interpreted correctly. No single interpretation can be the exact equivalent of the work and can play an auxiliary role in shedding light on it. One of the semiotic methods that will guide us in interpreting and making sense of works of art is Greimas semiotics.

Semiotics is a semantic method developed with structural linguistics elements. The aim of semiotics is to reveal the processes of producing, perceiving and understanding meaning with a conceptual framework. This process involves following a certain path using logic-based methods. Greimas semiotics method, which is the founder of Algirdas Julien Greimas and can be used in the

analysis of works of art, includes changing meanings and three different levels that contain, define and control each other. These; descriptive level, narrative level and thematic level.

In this study, an analysis of the 7000 Oaks project, initiated by Joseph Beuys, one of the important names of contemporary art, to serve the understanding of a collective unity and a good society, is carried out in accordance with the semiotics method. For this, the analysis approach of the Paris School of Semiotics, which consists of gradual layers and serves to analyze all systems, was preferred.

Beuys' 7000 Oaks project is an environmental project that is repeated every five years in Kassel, Germany, which began and continues with the planting of the first oak tree at the opening of Document 7 in 1982. Basically, this project, which consists of 7000 trees with species such as oak, juniper, chestnut, and 7000 basalt stones to be planted at the bottom of each tree, is planned in such a way that the basalt stones at the bottom of the trees are removed every ten years and planted with other trees in another place. Beuys sees this project as a debt to himself and humanity, to the world, to the ecological system and to other living things. Rapidly increasing industrialization and industrial pollution have disrupted the ecological balance, harmed nature and in this case affected the physical and mental health of the society. Arguing that a clean nature is a prerequisite for creating a clean society, Beuys hoped that this project would start in Kassel and spread to the whole world.

The works of Joseph Beuys contain very rich indicators. On the basis of each indicator, it carries traces of the artist's spirit, wishes and the messages he wants to give. While deducing the two-dimensional meanings (denotation-connotation) of the signs carried by the 7000 Oak works, almost all references are taken from the artist's life and worldview. As we got to know the artist, the signs gained their meanings in order: While the oak trees planted form a bridge between the earth, that is, the earth and the sky, while their branches extend to the sky, their roots represent progress, growth and development, and life to the depths of the earth, that is to the past; The soil where the trees are planted represents the feminine character, rebirth, creation, production and cultivation. While the coming together of the soil and the shovel can be read as the beginning of the act of creation, the basalt stones placed next to the trees, which are a kind of marker, characterize stability and stability as well as industrial pollution.

7000 Oak is still remembered as an important and influential work and continues to multiply. It was his belief in the energy of change that motivated Beuys, a radical artist, for this project. Beuys' definition of life and art; to change, evolve and re-exist.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmada bilimsel araştırma ve etik ilkelere uyulduğu ayrıca çalışma boyunca yararlanılan eserlerin tamamının kaynakçada verildiği beyan olunur.

Yazar Katkı Oranı: Tüm yazarların katkı oranı eşittir.

KAYNAKÇA

- Barrett, T. (2014). *Sanatı eleştirmek* (G. Metin, Çev.). Hayalperest Yayınevi.
- Barthes, R. (1979). *Göstergebilim ilkeleri* (B. Vardar ve M. Rıfat Çev.). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Delibaş, L. (2008). *Kelt kültürü bağlamında Joseph Beuys ve eserleri*, (Tez No. 261447) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Günay, V.D. (2012). Görsel göstergebilim ve imgenin anlamlandırılması, *Görsel göstergebilim içinde* (s.11-54) Es yayınları.
- Gyorody, A. (2014). The medium and the message: art and politics in the work of Joseph Beuys, *The Sixties*, 7(2), 117-137.
<http://dx.doi.org/10.1080/17541328.2015.1043800>
- Hopkins, D. (2018). *Modern sanattan sonra 1945-2017* (F. Candil Erdoğan Çev.). Hayalperest Yayınevi.
- Kara, D. (2004). *Bir biyofilik olarak Joseph Beuys ve sanatı* (Tez No. 148949) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Leppert, R. (2009). *Sanatta anlamın görüntüsü*. Ayrıntı Yayınları.
- Lerm Hayes, Christa-Maria, (2006). Unity in diversity through art? Joseph Beuys' models of cultural dialogue *FEEM Working Paper* No. 60.
SSRN: <https://ssrn.com/abstract=897430> , <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.897430>
- Rıfat, M. (1998). *XX. yüzyılda dilbilim ve göstergebilim kuramları*. Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Rıfat M. (2009). *Göstergebilimin a b c'si*. Say Yayınları.
- Strauss, D. L. (2006). *Beuys in Ireland: 7000 Oaks on the Hill of Uisneach. Alternatives: Global, local, political*, 31(1), 101-104. <http://www.jstor.org/stable/40645175>
- Van der Grinten, F. J. (2005), "...siz yaratıklar". M. Haydaroglu (Ed.), *Joseph Beuys: Aslolan çizgidir, Schloss Moyland müzesi koleksiyonundan bir seçki*, içinde (s. 23-26). Yapı Kredi Yayınları